

21. Ezt a javaslatot Taizében is fölkarolják. Évek óta léteznek egy olyan részleg, ahol tavasztól ősziig egy-egy héten át gyermekes családok élhetnek. Jelenleg egy másik hasonló hely berendezése folyik, ahol a nagyhéttől kezdve november elejéig minden héten körülbelül harminc gyereket tudnak befogadni széthullott családokból. Ha előre megírják, a fiatalok magukkal hozzaják kisebb testvérüket, akik egyébként nehéz családi körülmények között maradnának otthon. November közepétől aztán a nagybőjt kezdetéig öregeket fogadnak be: ők egy-egy héten át arra készülnek föl, hogy az odahallgatás emberei legyenek, akik képesek mások kíséretére és megfontolják, hogyan válhatna – Aranyszájú Szent János szavai szerint – a lakásuk az egyházközséggel való szoros kapcsolatban „kis templom-má”.

22. Lev 19, 34. „Az idegent szeretni”. Ez egyeseket konkrét lépésekre ösztönzött, például arra, hogy egy idegenek lakta negyedbe költözzék.

23. Rettenetesen sok embernek kell kilépnie belső elmagányosodásából. Szükségük van valakire, aki kíséri és meghallgatja őket. Kelet-Európában ebben a tekintetben egy figyelemre méltó jelenség tapasztalható: Élnék ott olyan férfiak és nők – sztarecok és sztaricák –, akik a lélek legmélyebb rétegéig át tudják látni az emberi személyt. Egy életlen át gyakorolták a lelkek elbírálását, hogy aztán gyógyulásra segítsék azt, ami legbelül kapott sebet. Nemcsak Európa keleti részén, hanem mindenütt a földön akadhatnak olyanok, akik a ma annyira szükséges világi szolgálatok keretében képesek másokat meghallgatni és kísérni. Mennél idősebb az ember, annál inkább kialakulhat és kifinomulhat benne a beleérzés adománya, és néha még az is sikerül, hogy szinte szavak nélkül is megértik azokat, akik rájuk bízzák magukat.

24. Érdekes, hogy Aranyszájú Szent János 350 évvel Krisztus halála után ezt írja: vannak keresztyének, „akik lakásukból templomot csinálnak azáltal, hogy mindenkit elvezetnek a hithez és házukat megnyitják az idegenek előtt”. Másutt azt mondja: „A lakásból templomot csinálni bátor lépés”. Továbbá: „Ha így alakítjuk lakásainkban az együttélést, akkor abba a helyzetbe kerülünk, hogy együtt hordozzuk az Egyház életét, hiszen a lakás egy kis templom.”

25. Mt 5, 46–47.

26. Olyan fiatalok vették át már régen a fogadás munkájának egy részét, akik közös megfontolás után úgy határoztak, hogy hosszabb időn át együtt élnek velünk Taizé-ben. Ők az életükből egy vagy két évet bocsátanak rendelkezésre találkozók és a szükséges utazások céljaira. Sokuknak jó lenne, ha ehhez csatlakozva egy megszabott időre elmennének kis ideiglenes közösségekbe, ahol a tagok szemlélődő életkeretben mindenüket megosztják egymással. Taizé azonban nem akar szervezett mozgalom lenni. Ezért döntően arról van szó, hogy minden egyedül és kizárólag egy későbbi elkötelezettség előkészítésére korlátozódik: kötelezze el magát mint világi ember (lehetőleg egy egyházközségben), vállaljon egyházi szolgálatot, kötelezze el magát egy életre egy közösségben, töltsön be egy helyet egy egyházi szervezetben, illetve mozgalomban, vagy szánja rá egész életét az emberi életfeltételek, illetve a politikai viszonyok javítására.

Bánhegyi B. Miksa fordítása

Afrika „legkeresztényebb” országa: Zaire

Zaire tele van meglepetésekkel. Története is, nemzeté válása is, kereszténysége is. Már mérete is mehökkentő: 2345 ezer km², azaz nagyjából annyi, mint Nyugat-Európa (Skandináviával együtt, de az Ibér félsziget és Görög- és Törökország nélkül). A századfordulón körülbelül 9 millió, 1980-ban 28 millió lakosa volt. 2000-re 49–50 millióra számítanak. Az ország ásványkincsekben gazdag. A világ réztermelésének és gyémánttermelésének közel felét adja, de jelentős még uránium, mangán és kobaltbányászata is. Afrikai mércével mérve az út- és vasúthálózat fejlett. Városai gyors ütemben fejlődnek. Az 1974-ben 2 milliós Kinshasa lakossága – egyes beszámolók szerint – ma megközelíti a 3 milliót.

Az országot felfedező portugál hajósokat néhány év múltán a hittérítők követték (1491), akik a hatalmas Kongói Királyság királyát, I. Alfonsot (1506–1543) is

megtértik. Alfonso fia, Henrique Portugáliában tanul, majd Rómában püspökké szentelik s mint az első néger püspök tér haza 1521-ben. A misszióban különböző szerzetesrendek váltják egymást. 1555-ben a ferencesek kongói nyelvű katekizmust készítenek. 1596-ban a birodalom fővárosát, Sao Salvadort (ami a mai Angola területén volt) püspöki székhellyé teszik. A portugálok azonban befolyásukat rabszolgagyűjtésre használták. Amikor pedig a terület egy részét a hollandok elfoglalják (1641), minden egyházi személyt kiutasítanak. A XVII. század közepén a birodalom népek és törzsek laza halmazára hull szét. Az európai hódítók a XIX. század közepén jelentkeznek újra. H. M. Stanley a belga király megbízásából az óriási területet „lefoglalja”. Az 1884–85 évi úgynevezett Kongó-konferencia ezt önálló országgént II. Lipót belga király birtokának ismeri el, 1906–1960 között Belgium gyarmatként kezeli. Az 1960-ban elnyert függetlenséget pártharcok (Lumumba és Csombe között) és elszakadási törekvések – a leggazdagabb tartomány, Katanga próbál önállósulni – követik. Kétszer is ENSZ-csapatok biztosítják a központi kormány győzelmét. Végül 1960-ban Mobutu tábornok vértelen katonai államcsinnyel magához ragadja a hatalmat és máig tartó személyes diktatúrát vezet be. A diktatúra egypárt-rendszert, az iskola-rendszer államosítását és erősödő keresztény-ellenességet hozott, ezzel szemben közbiztonságot teremtett, némileg csökkentette a gazdasági nehézségeket és nagy ütemben nekilátott az „igazi” kongói kultúra kialakításának. (A fő ideológiai jelszó az „autenticitás”). Ez indokolja az Európából jött s a gyarmatosítástól alig függetleníthető keresztény egyházakkal való szembefordulást. Ugyanez nyilvánul meg olyan külsőségekben is, mint az ország nevének megváltoztatása Kinshasa-Kongó-ról Zaire-i Köztársaságra; mint a (keresztény eredetű) keresztnevek eltávolítása és helyi nevekkal való felcseréltetése; vagy mint a karácsonyi munkaszünet eltörlése és helyette egy nyári népünnepély bevezetése.

A legkeresztényebb afrikai ország? A népesség 94,5 százaléka valóban keresztény, 48,4 százaléka katolikus. Am ez még a múlt hagyománya – kérdés, hogyan formálható a jövő. A múltnak sok tehertétele van. A katolicizmus a század első felében tulajdonképpen államvallás volt. A legfontosabb helyi szekta alapítóját, a prófétaként tisztelt Kimbangu Simont a belga hatóságok (számos jel szerint katolikus papok indítására) hitéért ítélték halálra, majd életfogytiglani börtönre. Követőit munkatáborokba zárták, ahonnan 37 ezer családból a kimbangizmus engedélyezésekor csak 3000 család kerül ki élve. (Ma Zairében mintegy 4, az ország határain kívül még 1 millió hívük van s alighanem ez Afrika legnagyobb benszülött egyháza.)

Másfajta tehertétel, hogy a katolikus egyház rengeteg intézményt kézben tartó klerikális egyház volt. Az államosítás előtt az elemi iskolák 61,7 a középiskolák 42,1 százalékát a katolikus egyház tartotta fenn és vezette. Ezek államosítását a zairei püspökök az egyház tehermentesítésének tartották. Fájdalmasabb dolog volt a papnevelés első lépcsőjét jelentő kis-szemináriumok bezárása és az iskolai hitoktatás megszüntetése (1974–75-ben). Jellemző azonban a püspöki kar reakciója: az új helyzetben új lelkipásztori tervet kell készíteni, mégpedig előre tekintve. A püspöki kari konferencia témája „A zairei egyház a 2000. év felé”. Politikai választ a püspökök jóformán nem adtak – egyszerűen folytatták a munkát, ahogy a helyzet megkövetelte. A legközpontibb gondnak a klerikalizmus látszott, tehát egyrészt az egyház túlzottan centralizált szervezete és a papkérdés, másrészt a keresztények összességének bevonása. Mgr Bakole, kanangai érsek 1975. jan. 5-i körlevelében így fogalmaz: „Nehogy azt higgyük, hogy az egyház csak olyan nagy intézmény modelljében tud létezni, mint ahogyan országunkban eddig ismertük. Az a baj, hogy nem szoktunk még hozzá az egyházi lét közvetlenebb, spontánabb formáihoz. (...) A Klérus által irányított szervezetből ki-

indulva alulról jövő, népi mozgalomra kell törekednünk. (...) Szervezetmentesíteni kell lelkipásztori munkánkat s meg kell találnunk az Egyházat a kis közösségek sokkal szűkebb viszonyai között!"

A hetvenes évek vége óta az egyházellenes politika enyhült. A Vatikánt újra pro-nunciatus képviseli. A különböző rádióállomások heti 20 óra vallási műsort sugároznak. A belső egyházi gondokon és a célokon azonban mindez keveset változtat. Az 53 püspök közül 17, 2639 pap közül 1920 külföldi. A szeminaristák száma 497, ami nem kevés, de nem oldja meg sem a jelenlegi, sem az évezred végére még súlyosabbá váló paphiányt. Az egyház szervezett életét ma nem utolsó sorban a 4100 szerzetesnővér és a 12 ezer hitoktató biztosítja. A nővéreknek most 46 százaléka helybeli, de ezek száma s aránya igen gyorsan nő. A hitoktatók helybeliek, és főfoglalkozásként zömben máshol dolgoznak.

A legígéretesebb kezdeményezés 1970-re nyúlik vissza. Kísérletképpen akkor vett át először világi egy plébánia vezetését. A siker láttán Malula bíboros, Kinshasa érseke 1973-ban kihirdette, hogy egyházmegyéjében a plébániák vezetését 1974-75-től kezdve olyan világiak kezébe adja, akik ezt civil foglalkozásuk mellett végzik és akik előzetesen módszeres képzésben vettek részt. A felszabaduló papokat munkaközösségekbe gyűjtik, ahonnan eljárnak misézni és gyóntatni és ahonnan szükség esetén a plébániák vezetésében és irányításában is közreműködhetnek. Így megszűntetett a családost, civil pályán működő „plébános”, a mokambi (többes számban bakambi) intézménye. 1975-ben a fővárosban nyolcan kaptak plébániát. Számuk azóta több száz. Az első tapasztalatok kiegészítéseket tettek szükségessé. Esetenként a munka teljes, vagy akár több teljes embert követelt: a bakambi egy része átmenetileg elhagyta világi munkahelyét s teljes idejét a plébániának szenteli. További fontos lépés volt a megbízások időbeli korlátozása. Nem cél a világiak klerikalizálása. Minden világi (tehát a bakambi, a hitoktatók s egyéb munkatársak) felkérése 3 évre szól. Ez ugyan megújítható, de az eddigi gyakorlat szerint legkésőbb 9 év után mindenki új helyre megy. Persze, aki egyházi munkája mellett világi munkáját is végzi, annak az egyházi megbízás megszűnte sem okoz létfenntartási problémát.

Zaire-nek számos vonatkozásban van tekintélye Fekete-Afrikában. Az autenticitás-politikát már több ország átvette. A zairei bennszülött egyházak az országhatárokon kívül is vonzanak. Malula bíboros egy mondása pedig egyenesen össz-afrikai jelszóvá lett. „Valaha külföldi misszionáriusok tették kereszténnyé Afrikát, most mi, néger-afrikaiak vagyunk a soron, hogy a kereszténységet afrikaivá tegyük!” – mondta. Ennek része a helyi liturgia. (A Missa luba és más néger misék ebből kifejeznek valamit.) A helyi kultúrába és társadalomba gyökerezés útja pedig a bázisközösségek megteremtése és ápolása és persze a világiaknak átadott feladat és felelősség az egyház életében. A zairei katolikusok, világiak, papok, püspökök szerint mindez elmaradhatatlanul szükséges az afrikai kereszténység jövőjének biztosításához.

Vajon csak az afrikai kereszténység jövőjéhez...?

T. M.

Igenis, jók az emberek.

Százak és ezrek munkáját egyetlen ember, az alkotás, az építés évtizedeit a rombolás egyetlen perce megsemmisítheti. Százszor és ezerszer *hatékonyabbak* tehát a pusztítás erői, mint az alkotásé, a teremtésé.

És lám, mindezek dacára mégis azt tapasztaljuk: gazdagodik a világ, gyarapodik az alkotásokban – kétségkívül előremegy.

Lehetséges volna ez, ha nem *ezerszer annyi szándék, akarat, tehetség, erőfeszítés tömörülne az egyik fronton, a teremtésén, mint a másikon, a pusztításán?*

(Fekete Gyula)